

**ERIKOIS-
KULJETUS**

**ERIKOISKULJETUKSEN
SAATTOVALVOJAN
OPAS**

TIE- JA VESIRAKENNUSHALLITUS
LIIKKUVA POLIISI
SUOMEN KUORMA-AUTOLIITTO

HELSINKI 1983

ALKUSANAT

Tämä opas sisältää tiivistetyt ohjeet erikoiskuljetuksen saattovalvonnan suorittamisesta. Oppaan tarkoituksena on parantaa liikenteen turvallisuutta ja sujuvuutta saattovalvontaa edellyttävien ylisuurten erikoiskuljetusten yhteydessä.

Oppaassa annetut ohjeet eivät voi kattaa kaikkia saattovalvonnassa esiin tulevia tilanteita näiden moninaisuuden takia. Oppaan lisäksi saattovalvojan tarvitsemia tietoja sisältyy valvojakursseilla jaettuun aineistoon. Poliisin virkатыönä hoitamasta saattovalvonnasta sisäasiainministeriö ja liikkuva poliisi ovat antaneet erikseen ohjeet.

Tämän oppaan laatimiseen ovat osallistuneet TVH:n, liikkuvan poliisin, katsastusviranomaisten ja Suomen Kuorma-autoliitto ry:n edustajat. Oppaan ovat hyväksyneet TVH, liikkuva poliisi ja Suomen Kuorma-autoliitto ry. Lisäksi opas on tarkastettu sisäasiainministeriössä.

TVH:n liikennetoimistossa
1.11.1983

Toimiston päällikkö
yli-insinööri

Kirill Härkänen

SISÄLLYSLUETTELO

	SIVU
1. JOHDANTO	1
2. SAATTOVALVOJAN OIKEUDELLINEN ASEMA	1
2.1 SAATTOVALVOJAN VALTUUDET	1
2.2 SAATTOVALVOJAN VELVOLLISUUDET	1
2.3 SAATTOVALVOJAN VASTUU	2
2.31 OIKEUDELLINEN VASTUU	
2.32 TALOUDELLINEN VASTUU	
3. SAATTOVALVOJAN TOIMINTA	2
3.1 TOIMINTA ENNEN KULJETUKSEN LÄHTEMISTÄ	2
3.11 KULJETUKSEN SUUNNITTELU	
3.12 KULJETUKSEN TARKASTUS	
3.13 KULJETUKSEN SUORITTAISEN YKSITYISKOHTAINEN SUUNNITTELU	
3.2 TOIMINTA KULJETUKSEN AIKANA	4
3.20 YLEISTÄ	
3.21 LIIKENTEEN VAROITTAMINEN JA PYSÄYTTÄMINEN	
3.22 KAUPUNKIEN LÄPI AJAMINEN	
3.23 LUPAMÄÄRÄYSTEN JA -EHTOJEN NOUDATTAMISEN VALVOMINEN	
3.24 KULJETUKSEEN OSALLISTUVIEN YHTEISTOIMINTA	
3.25 MUITA OHJEITA	
3.3 TOIMINTA KULJETUKSEN JÄLKEEN	7
3.4 TOIMINTA POLIISIN VALVOMAN ERIKOISKULJETUKSEN YHTEYDESSÄ	7
3.5 TOIMINTA ERIKOISTILANTEISSA	7
3.51 POIKKEAMINEN KULJETUSLUVAN MÄÄRÄYKSISTÄ TAI EHDOSTA	
3.52 TOIMINTA LIIKENNEONNETTOMUUDEN SATTUESSA	
3.53 KULJETUKSEN TARKASTUS VIRANOMAISEN TOIMESTA	
4. SAATTOVALVONNASSA TARVITTAVAT VARUSTEET	8
4.0 YLEISTÄ	8
4.1 VAROITUSAUTO JA SEN VARUSTEET	9
4.2 SAATTOVALVOJAN VARUSTEET	9
5. SAATTOVALVOJIEN TOIMINNAN VALVONTA	9

LIITTEET:

1. ERIKOISKULJETUSTEN VAROITUSLAITTEET JA NIIDEN MÄÄRÄÄMISPERUSTEET
2. ESIMERKKEJÄ LIIKENTEENOHJAUSTILANTEISTA
3. LIIKKUVAN POLIISIN LÄÄNIMOSASTOJEN OSOITTEET JA PUHELINNUMEROT
4. TVL:SSA LUPIA MYÖNTÄVIEN YKSIKÖIDEN OSOITTEET JA PUHELINNUMEROT

1. JOHDANTO

Erikoiskuljetuksella tarkoitetaan sellaista tiekuljetusta, jossa ylitetään yksi tai useampi ajoneuvoasetuksen 33 §:ssä säädettyistä painoista tai 34 ja 35 §:ssä säädettyistä päämitoista taikka ajoneuvon kuorma on ajoneuvoasetuksen 59 §:n 3 momentissa säädettyä suurempi. Tällaisen kuljetuksen suorittamiseksi tarvitaan ajoneuvoasetuksen 65 tai 66 §:n edellyttämä lupa, jota nimitetään tässä oppaassa kuljetusluvaksi.

Erikoiskuljetuksen saattovalvonnalla tarkoitetaan kuljetukselle myönnetyn kuljetusluvan määräysten edellyttämää kuljetuksen sujumisen ja turvallisuuden vuoksi tarvittavaa valvontaa ja liikenteen ohjausta.

Erkoiskuljetuksen saattovalvojalla (jäljempänä saattovalvoja) tarkoitetaan saattovalvontaa suorittavaa henkilöä, jolla on kyseisen tehtävän edellyttämä TVH:n antama virallinen valtuus ja tämän osoittava valvontakortti, jota saattovalvojan on pidettävä mukanaan kuljetuksen ajan.

2. SAATTOVALVOJAN OIKEUDELLINEN ASEMA

2.1 SAATTOVALVOJAN VALTUUDET

Saattovalvojan oikeus ohjata liikennettä perustuu tieliikennelain 49 §:ään, jonka mukaan *"Liikenteen ohjaajina toimivat poliisimies sekä asetuksella säädettyissä tapauksissa sotilaspoliisi ja asianomaisen viranomaisen tehtävään määräämät henkilöt."* Tieliikenneasetuksen 2 §:ssä säädetään, että liikenteen ohjaajina voivat toimia mm. henkilöt, jotka *"luvan myöntänyt viranomainen on määrännyt ohjaamaan liikennettä luvanvaraisessa erikoiskuljetuksessa."*

Edelleen tieliikennelaki ja -asetus määräävät, että liikenteen ohjaajalla on oltava selvästi erottuva vaatetus tai tunnusmerkki. Ohjatessaan liikennettä hänen on käytettävä pysäytysmerkinä pienoiskoossa olevaa liikennemerkkiä 311 (ajoneuvolla ajo kielletty).

Muiden tienkäyttäjien velvollisuus noudattaa liikenteen ohjaajan antamia merkkejä perustuu tieliikennelain 4 §:ään, jonka mukaan *"Tienkäyttäjän on ensisijaisesti noudatettava poliisimiehen tai muun liikenteen ohjaajan antamaa merkkiä ja ohjetta."*

Edellä mainituissa säännöksissä on saattovalvojalle annettu riittävät valtuudet liikenteen ohjaamiseksi, ohjeiden antamiseksi sekä liikenteen järjestämiseksi ja pysäyttämiseksi siinä määrin, kun se on tarpeellista erikoiskuljetuksen turvaamiseksi. Saattovalvojalla ei ole oikeutta ohjata liikennettä muulloin kuin erikoiskuljetuksen yhteydessä.

Jos muu liikenne ei noudata saattovalvojan ohjeita, voi saattovalvoja tehdä asiasta ilmoituksen tapahtumapaikan poliisipiiriin tai lähimmälle poliisiasemalle.

2.2 SAATTOVALVOJAN VELVOLLISUUDET

Saattovalvojan velvollisuudet perustuvat tieliikennelain 3 §:ään sekä erikoiskuljetuksista annettuihin TVH:n ohjeisiin.

Tieliikennelain 3 § velvoittaa jokaisen tienkäyttäjän noudattamaan liikennesääntöjä sekä olosuhteiden edellyttämää huolellisuutta ja varovaisuutta vaaran ja vahingon välttämiseksi. Tienkäyttäjä ei saa tarpeettomasti estää tai häiritä liikennettä.

TVH:n ohjeiden mukaan "saattovalvoja vastaa siitä, että muun liikenteen ohjaaminen kuljetuksen aikana suoritetaan asianmukaisesti. Lisäksi saattovalvojan tehtävänä on varmistaa ennen kuljetuksen liikkeelle lähtöä kuljetuksen laillisuus, valvoa lupaehtojen noudattamista yleisesti, valvoa kuljetuksen pysymistä luvan mukaisella reitillä ja valvoa, että rikkoutuneet liikennemerkkit korjataan kuljetuksen suorittajan toimesta tilapäisesti ja että tie muutoinkin kuljetuksen jälkeen jää liikennettä tyydyttävään kuntoon."

Jäljempänä on selostettu miten saattovalvojan tulee käytännössä toimia, jotta mainitut velvollisuudet tulisivat täytetyiksi.

2.3 SAATTOVALVOJAN VASTUU

2.31 Oikeudellinen vastuu

Saattovalvoja on oikeudellisessa vastuussa siitä, että hän täyttää tieliikennelaissa hänelle asetetut velvoitteet. Näiden täyttämättä jättämisestä voidaan saattovalvoja asettaa syytteeseen ja tuomita rangaistukseen tieliikennelain 98,99 tai 103 pykälien perusteella.

Saattovalvoja on myös oikeudellisessa vastuussa siitä, että hänen toimintansa on asiasta annettujen ohjeiden mukaista ja muutoinkin asianmukaista. Laiminlyönneistä tässä suhteessa on seurauksena valvontaoikeuden antajan eli TVH:n toimenpiteet kohdassa 5 esitetyllä tavalla.

2.32 Taloudellinen vastuu

Mikäli saattovalvojan toiminnasta aiheutuu vahinkoa, on valvoja vastuussa vahingosta joko liikennevakuutuslain tai vahingonkorvauslain mukaan.

3. SAATTOVALVOJAN TOIMINTA

3.1 TOIMINTA ENNEN KULJETUKSEN LÄHTEMISTÄ

3.11 Kuljetuksen suunnittelu

Jo kuljetusta suunniteltaessa ennen kuljetusluvan hakemista olisi joissakin tapauksissa saattovalvojan hyvä olla mukana. Näin olisi syytä tehdä erityisesti sellaisissa tapauksissa, joissa kuljetukselle on vaihtoehtoisia reittejä ja reiteillä on liikenteen ohjauksen kannalta hankalia kohtia.

3.12 Kuljetuksen tarkastus

Ennen kuljetuksen liikkeelle lähtöä saattovalvojan tulee tarkastaa että kuljetus täyttää kaikin puolin kuljetusluvan määräykset. Erityisesti tulee varmistua seuraavista seikoista:

1. Kuljetukselle on koko kuljetusreitille voimassa oleva kuljetuslupa tai -luvut, joiden painot ja mitat vastaavat kyseistä kuljetusta.
2. Kuljetuskalusto on sellainen, kuin kuljetusluvassa on määriteltä.
3. Kuljetuksen varoituslaitteet (varoitustaulut, merkkivalot ja -tangot sekä punakeltajuovitettu lauta) ovat kuljetusluvan mukaiset.
4. Kuorman sitominen on riittävä.
5. Kuljetukselle määrättyjen varoitusautojen varusteet ovat kuljetusluvan mukaiset.
6. Kuljetuksen mukana olevat radiopuhelimet toimivat.

Jos kuljetuksen tarkastuksessa todetaan puutteita, saattovalvojan tulee kieltäytyä lähtemästä valvomaan kuljetusta ennen puutteiden korjaamista. Kuljetuksen varoituslaitteet ja niiden määräämisperusteet on esitetty liitteessä 1.

3.13 Kuljetuksen suorittamisen yksityiskohtainen suunnittelu

Aina ennen kuljetuksen liikkeelle lähtöä on syytä tehdä toimintasuunnitelma, jotta välttyttäisiin mahdollisimman suuressa määrin ennalta arvaamattomien tilanteiden aiheuttamilta vaaroilta ja hankaluuksilta. Toimintasuunnitelman tekemisessä käytetään hyväksi kaikki olemassa oleva tieto reitistä ja varsinkin sen erkoiskohdista. Suunnittelussa olisi hyvä olla mukana henkilön, joka on aikaisemmin tutustunut kyseiseen reittiin.

Toimintasuunnitelman tekemisessä tulisi olla mukana kaikkien kuljetuksen suorittamiseen osallistuvien henkilöiden.

Toimintasuunnitelman tekemisen yhteydessä sovitaan erityisesti seuraavista asioista:

1. Missä pysähdytään esim. taukojen pitämistä ja tankkaamista varten.
2. Missä risteyksissä tarvitaan ns. kääntöä, kuljetuksen peruutteleminen tai muita erikoistoimenpiteitä ja miten kyseiset toimenpiteet yksityiskohtaisesti suoritetaan.
3. Millaista merkkikieltä käytetään eri tilanteissa.
4. Millä etäisyydellä varoitusautot ajavat varsinaisesta kuljetuksesta reitin eri osilla.

Tarkan toimintasuunnitelman tekeminen on tarpeellinen varsinkin silloin, kun reitti on kuljetuksen suorittajille uusi tai kuljetuksen suorittamiseen osallistuva henkilökunta ei aikaisemmin ole yhdessä osallistunut erikoiskuljetuksen suorittamiseen.

3.2 TOIMINTA KULJETUKSEN AIKANA

3.20 Yleistä

Perusajatuksena toiminnalle kuljetuksen aikana on, että kuljetuksen liikkeessa aina ehditään suorittaa muun liikenteen varoitus-, ohjaus-, ja pysäytystoimenpiteet, jotka ovat tarpeen kuljetuksen suorittamiseksi turvallisesti ja joustavasti. Saattovalvoja joutuu työssään tekemään jatkuvasti havaintoja ja niiden perusteella tekemään ratkaisuja muuttuvien tilanteiden mukaan.

Liitteessä 2 on esitetty esimerkkejä käytännön liikenteenohjaus-tilanteista.

Saattovalvonnan onnistumisen edellytyksenä kuljetuksen aikana on, että

- saattovalvoja tekee oikeat rakaisut eri tilanteissa
- saattovalvoja saa muun liikenteen huomaamaan itsensä, ymmärtämään näytetyt merkit ja annetut ohjeet sekä toimimaan tarkoitettulla tavalla
- saattovalvojan ja muun kuljetukseen osallistuvan henkilökunnan yhteystoiminta on kitkatonta (vrt. kohta 3.24)

Muun liikenteen ohjaamisessa saattovalvojan tulee aina olla varautunut vaikeimman tapauksen mukaan. Tällöin on otettava huomioon, että

- tienkäyttäjien asenteet suhtautumisessa toisiin tienkäyttäjiin ja yleensä liikenteeseen ovat erilaisia
- joillakin tienkäyttäjillä voi olla havainnointia vaikeuttavia puutteellisuuksia tai rajallisuuksia. Tämä vaikeuttaa havaitsemista ja ratkaisujen tekemistä niiden perusteella
- tienkäyttäjät ovat eri tason tiedoilla sekä fyysisillä edellytyksillä varustettuja
- ylisuuren erikoiskuljetuksen kohtaaminen on muille tienkäyttäjille yleensä poikkeuksellinen tilanne
- erikoiskuljetuksen aiheuttama poikkeaminen tutun reitin tavanomaisesta ajotavasta ja pienikin viivästys aiheuttaa usein kielteisiä asenteita kuljetusta kohtaan

Yleensä saattovalvoja toimii etuvaroitusauton kuljettajana ja ohjaa muuta liikennettä joko autosta annettavin merkein tai tarpeen vaatiessa nousemalla autosta. Mikäli poliisi vastaa virkatyönä liikenteen ohjauksesta erikoiskuljetuksen yhteydessä, saattovalvojan paikan määrää poliisi neuvoteltuaan saattovalvojan kanssa.

3.21 Liikenteen varoittaminen ja pysäyttäminen

Jotta saattovalvoja voisi antaa ohjeita muulle liikenteelle tai pysäyttää sen on hänen ensiksi saatava muu liikenne huomaamaan itsensä.

Tämä voidaan tehdä yhdellä tai tarvittaessa useammalla seuraavista toimenpiteistä

- varoitusauton valojen vilkuttaminen
- pysäytysmerkin tai -lampun käyttäminen
- äänimerkin soittaminen

Tarpeen vaatiessa on mentävä ulos autosta. Aina on varmistauduttava siitä, että viesti meni perille ja se ymmärrettiin. Varoitusautoilla voidaan myös tarvittaessa ajaa osittain keskiviivalla. Tällöin on kuitenkin pidettävä erittäin hyvin huolta siitä, ettei varoitusauton tällaisesta ajotavasta aiheudu vaaratilanteita. Varoitusauton poikkeuksellisen ajotavan aiheuttamista vahingoista varoitusauton kuljettaja on vastuussa.

Mikäli on mahdollista, on muulle liikenteelle kerrottava, että edessä tai takana on tulossa erikoiskuljetus, jonka vuoksi liikenteen ohjaus-toimenpiteitä ollaan suorittamassa.

3.22 Kaupunkien läpi ajaminen

Ennen kaupunkiin ajoa on aina syytä ottaa yhteys kaupungin poliisiin, vaikkei tätä kaupungin viranomaisten mahdollisessa luvassa olisi edellytettykään. Mikäli kaupungin poliisi haluaa auttaa liikenteen ohjauksessa, sovitaan poliisin kanssa työnjaosta ja suunnitellaan yhteistyössä kaupungin läpiajoreitti.

Ellei olla varmoja kuljetuksen kitkattomasta sujumisesta kaupungin läpi on syytä ennen kuljetuksen viemistä kaupungin läpi tarkistaa reitti ja tehdä mahdollisesti tarvittavat mittaukset. Talviaikana on huomattava, että kuljetus voi joutua pysähtymään esim. liukkaaseen ylämäkeen, minkä vuoksi liukkaudentorjunta on tarvittaessa järjestettävä.

3.23 Lupamääräysten ja -ehtojen noudattamisen valvominen

Kuljetuksen aikana saattovalvojan tulee kiinnittää yleisesti huomioon lupaehtojen ja -määräysten noudattamiseen. Erityisesti kiinnitetään huomiota seuraaviin seikkoihin:

- kuljetuksen nopeus ei ylitä määrättyä enimmäisnopeutta
- luvassa määrättyjä aikarajoituksia noudatetaan
- mahdollisesti määrätty TVL:n valvoja on kuljetuksen mukana
- muulle liikenteelle varataan riittävästi ohitusmahdollisuuksia

3.24 Kuljetukseen osallistuvien yhteistoiminta

Saattovalvontaa vaativan erikoiskuljetuksen turvallisen ja joustavan kulun edellytyksenä on kaikkien kuljetukseen osallistuvien yhteistoiminta.

Yhteistoiminnan harjoittaminen voi käytännössä onnistua kitkattomasti kuljetuksen liikkeellä ollessa vain, jos varoitusautojen ja kuljetusajoneuvojen kuljettajat ja saattovalvoja (joka voi olla etuvaroitusauton kuljettaja) voivat koko ajan olla radiopuhelinyhteydessä keskenään.

Ennen liikenteen ohjauksen kannalta vaikeita kohtia on syytä keskeyttää kuljetuksen suorittaminen sopivassa kohdassa ja suunnitella toimia yksityiskohtaisesti. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi portaalien kiertäminen vastakkaisen liikennesuunnan kaistaa ajaen, yksisuuntaisen rampin kautta ajaminen sen normaalia liikennöimissuuntaa vasten sekä pitkillä kuljetuksilla kääntyminen risteyksissä.

3.25 Muita ohjeita

Kuljetuksen kääntyminen

Varsinkin pitkissä kuljetuksissa on selvitettävä, miten kuljetus kääntyy. Tässä yhteydessä on selvitettävä mm. seuraavat seikat:

- kuinka paljon kuljetuskaluston viimeinen teli "oikoo" ja onko tämän vuoksi risteyksissä käytettävä vastaantulevan liikenteen kaistaa
- missä risteyksissä mahdollisesti tarvitaan kuljetuksen takatelin itsenäistä ohjausta eli ns. "kääntöä". Käännön käynnistys on suoritettava hyvissä ajoin
- kuinka paljon esim. pitkiä palkkeja kuljetettaessa palkin keskiosan kulkurata kääntymisen yhteydessä poikkeaa ajoneuvon muusta kulkuradasta sisäkaarteen puolelle. Tällä seikalla on merkitystä liikennemerkkien poistamistarpeen kannalta.
- hyvissä ajoin ennen kuljetuksen tuloa risteykseen on varattava kuljetukselle sen kääntymiseksi tarvittava vapaa tila.

Varoitusautojen liikkuminen

Erikoiskuljetuksia koskevissa TVH:n ohjeissa etuvaroitusauton etäisyydeksi kuljetusajoneuvosta on mainittu taajamien ulkopuolella 150 - 500 m ja taajamissa 50 - 100 m. Varoitusauton etäisyyteen vaikuttavat lisäksi mm. seuraavat seikat:

- kuljetusreitti (leveys - mäkisyys - mutkaisuus - risteykset)
- kuljetuksen ajankohta (päivä/yö)
- muu liikenne, erityisesti liikenteen vilkkaus
- keli- ja näkyvyysolosuhteet

Yleisesti voidaan sanoa, että mitä vaikeammat tie- ja liikenneolosuhteet, sitä kauempaa edessä on varmistettava muun liikenteen varoittaminen.

3.3 TOIMINTA KULJETUKSEN JÄLKEEN

Kuljetuksen suorittamisen jälkeen tulee varmistua siitä, että kuljetuksen vuoksi mahdollisesti rikkoutuneiden tai tilapäisesti poistettujen laitteiden omistajiin on otettu yhteys. Lisäksi on huolehdittava siitä, että kuljetusluvassa niin vaadittaessa kuljetuslupa palautetaan asianmukaisin allekirjoituksin varustettuna luvan myöntäjälle.

3.4 TOIMINTA POLIISIN VALVOMAN ERIKOISKULJETUKSEN YHTEYDESSÄ

Jos kuljetuksen leveys on yli 6 m, määrätään kuljetusluvassa yhteyden ottaminen tavallisimmin lähtöläänin liikkuvaan poliisiin, joka päättää missä määrin poliisi virkatyönä osallistuu liikenteen ohjaukseen kuljetuksen aikana. Liitteessä 3 on esitetty liikkuvan poliisin lääninosastojen osoitteet ja puhelinnumerot.

Jos poliisi on virkatyönään valvomassa erikoiskuljetuksen suorittamista, poliisi johtaa liikenteen ohjausta käyttäen harkintansa mukaan saattovalvojaa apunaan. On huomattava, että vaikka poliisi on kuljetuksen mukana, aina tarvitaan myös saattovalvoja.

Ennen kuljetuksen lähtöä poliisi ja saattovalvoja sopivat työnjaosta liikenteen ohjauksessa ja mm. etuvaroitusaution ja poliisiaution sijoituksesta.

Yleensä on tarkoituksenmukaisinta, että ensimmäisenä ajaa etuvaroitusauto, sen jälkeen poliisiauto ja näiden jälkeen erikoiskuljetus ja takavaroitusauto.

3.5 TOIMINTA ERIKOISTILANTEISSA

3.51 Poikkeaminen kuljetusluvan määräyksistä tai ehdoista

Yleensä periaatteena on, ettei luvan ehdoista tai määräyksistä saa poiketa. Saattovalvojan tulee kieltäytyä lähtemästä sellaisen kuljetuksen mukaan jonka suorittamisessa ei lupaehtoja tai -määräyksiä noudateta. Kuitenkin näistä voidaan poiketa TVH:n erikoiskuljetuksia koskevien ohjeiden mukaan eräissä tapauksissa, esim. kun tie- tai liikenneolosuhteet kuljetusreitillä ovat muuttuneet.

Liitteessä 4 on esitetty TVL:ssa lupia myöntävien yksiköiden osoitteet ja puhelinnumerot.

3.52 Toiminta liikenneonnettomuuden sattuessa

Tieliikennelaisissa on annettu mm. seuraavia määräyksiä toiminnasta liikenneonnettomuuden sattuessa:

57 §. *Yleinen auttamisvelvollisuus.* Jos joku on liikenneonnettomuuden johdosta joutunut sellaiseen tilaan, että on välttämätöntä heti kuljettaa hänet saamaan hoitoa, jokainen ajoneuvon kuljettaja on velvollinen kuljettamaan hänet. Jos ajoneuvo ei sovellu turvalliseen kuljetukseen ja tarkoituksenmukaisempi kuljetus on saatavissa, kuljettajan on kuitenkin avustettava kuljetuksen järjestämisessä.

58 §. *Onnettomuuteen osallisen auttamisvelvollisuus.* Tienkäyttäjän, joka syystään tai syyttään on joutunut osalliseksi liikenneonnettomuuteen, on heti pysähdyttävä ja kykynsä mukaan avustettava vahingoittuneita tai avuttomaan tilaan jääneitä sekä muutoinkin osallistuttava niihin toimenpiteisiin, joihin onnettomuus antaa aihetta.

59 §. *Ilmoituksen tekeminen.* Liikenneonnettomuuteen osallisen tienkäyttäjän on toisen osallisen tai onnettomuudessa vahinkoa kärsineen vaatimuksesta ilmoitettava nimensä ja osoitteensa sekä annettava tietoa tapahtumasta.

Milloin onnettomuudessa on joku kuollut tai vaikeasti loukkaantunut, siihen osallisen on ilmoitettava siitä ensi tilassa poliisille. Jos omaisuutta on vahingoittunut eikä paikalla ole ketään, joka voi ottaa vastaan tietoja ja selvityksiä, onnettomuuteen osallisen on viipymättä ilmoitettava tapahtumasta vahinkoa kärsineelle tai poliisille.

60 §. *Onnettomuusajoneuvon siirtäminen. Onnettomuusjälkien säilyttäminen.* Milloin ajoneuvo liikenneonnettomuuden jälkeen on jäänyt paikkaan, jossa pysäyttäminen tai pysäköinti on kielletty, onnettomuuteen osallisen tienkäyttäjän on huolehdittava ajoneuvon siirtämisestä mahdollisimman pian sopivaan paikkaan. Sama velvollisuus on kuljettajalla, milloin ajoneuvo moottorivian tai vastaavan syyn vuoksi on jäänyt tällaiseen paikkaan.

Jos onnettomuudessa joku on kuollut tai vaikeasti loukkaantunut, onnettomuuspaikalla ei kuitenkaan poliisin luvatta saa siirtää ajoneuvoa tai muuten muuttaa olosuhteita, joilla voi olla merkitystä onnettomuuden selvittämisessä, ellei se liikenteen turvaamiseksi taikka henkilöiden tai arvokkaan omaisuuden suojaamiseksi ole välttämätöntä.

Koska erikoiskuljetusten saattovalvojat ovat paljon liikenteessä ja erikoiskuljetusten yhteydessä tapahtuu suhteessa enemmän liikenneonnettomuuksia kuin muussa liikenteessä, olisi saattovalvojan hyvä olla ensiaputaitoinen ja pitää autossaan aina kunnollista ensiapupakkausta.

3.53 Kuljetuksen tarkastus viranomaisen toimesta

Erikoiskuljetuksen voi pysäyttää tarkastusta varten poliisi taikka tietä- tai katsastusviranomainen.

Tällaisen tarkastuksen helpottamiseksi ja kuljetukselle aiheutuvien viivästyksien välttämiseksi on syytä pitää kaikki kuljetukseen liittyvät asiapaperit ja erityisesti kuljetuslupa helposti löydettävässä paikassa. Saattovalvojan on aina pidettävä valvontakorttinsa erikoiskuljetuksen suorittamisen aikana mukana ja esitettävä kortti vaadittaessa em. viranomaisille.

4. SAATTOVALVONNASSA TARVITAVAT VARUSTEET

4.0 YLEISTÄ

Saattovalvonnassa tarvittavien varusteiden valvojan käyttämästä autosta alkaen tulee olla tarkoitukseen sopivat ja kunnossa. Usein kalliin ja paljon henkilökuntaa vaativan erikoiskuljetuksen viivästyminen saattovalvojan auton tai varusteiden korjaamisen vuoksi on huonoa mainosta saattovalvojalle. Varsinaisen erikoiskuljetusajoneuvon varusteet on esitetty liitteessä 1.

4.1 VAROITUSAUTO JA SEN VARUSTEET

Varoitusaution tulee olla henkilö- tai pakettiauto. Varoitusaution ka-
tolla on kiinnitettyä erikoiskuljetustaulu ja ainakin yksi keltaista
valoa näyttävä vilkkuvalo. Korkeiden (yleensä yli 5 m) kuljetusten
yhteydessä varoitusautoon kiinnitetään yleensä mittavapa, ja välttä-
mätön varuste kuljetuksen ja mahdollisen takavaroitusaution kanssa
tapahtuvaa yhteydenpitoa varten on radiopuhelin.

Varoitusaution ei saa olla kytkettynä perävaunua.

Varoitusaution sähkölaitteiden tehon tulee olla riittävä tarvittavan
virran saamiseksi kaikkiin autoon kytkettäviin sähkölaitteisiin.

Varoitusaution kunto ja varusteet on syytä ennen erikoiskuljetuksen mu-
kaanlähtöä tarkistaa, jotta näissä esiintyvien puutteiden aiheutta-
milta viivytyksiltä välttyttäisiin. Kunnollisen ensiapupakkauksen pi-
ttäminen varoitusaution on suositeltavaa.

Korkean kuljetuksen yhteydessä varoitusaution on syytä olla hakuvalo,
jolla esim. pimeällä voidaan paikallistaa tien ylittävät johdot.

4.2 SAATTOVALVOJAN VARUSTEET

Saattovalvoja tarvitsee työssään yleensä seuraavia varusteita:

- tieliikenneasetuksen mukainen "Ajoneuvolla ajo kielletty"
-pysäytysmerkki pienikokoisena (halkaisija 200 tai 400 mm)
- punaista valoa näyttävä tehokas paristokäyttöinen käsi-
valaisin
- kovapuhuja erikoiskuljetuksesta tiedottamiseksi muulle lii-
kenteelle
- hyvin erottuva, näkyvästi heijastinraidoilla tai -vöillä va-
rustettu suoja-puku. Suositeltava perusväri puvulle on oranssi
- vahinkoilmoituslomakkeita onnettomuuden varalta
- saattovalvojakortti

5. SAATTOVALVOJIEN TOIMINNAN VALVONTA

Saattovalvojen toiminnan valvonnan tarkoituksena on varmistaa lii-
kenneturvallisuuden ja tiehen kuuluvien rakenteiden ja laitteiden säi-
lyminen erikoiskuljetuksen suorittamisen aikana.

Saattovalvojen toimintaa valvoo pääasiassa poliisi erikoiskuljetuksien
tarkastusten yhteydessä. Myös tieviranomainen suorittaa erikoiskulje-
tusten tarkastuksia ja niiden yhteydessä valvoo saattovalvojen toi-
mintaa.

Saattovalvojen toiminnassa ilmenneistä laiminlyönneistä tulee tiedot valvontakortin myöntäneeseen TVH:n liikennetoimistoon, joka pitää luettelo saattovalvojista ja heidän toiminnassaan todetuista laiminlyönneistä sekä ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin saattovalvojan toiminnan saamiseksi vastaisuudessa asianmukaiseksi. Jatkuvasti laiminlyöntejä tekevältä saattovalvojalta otetaan valvontaoikeus pois määräajaksi tai äärimmäisessä tapauksessa kokonaan.

Erikoiskuljetuksissa käytettävä varoitustaulu

Varoitusautoissa ja kuljetusajoneuvon edessä olevan taulun tulee olla pimeän aikana valaistu. Kuljetusajoneuvon takana olevan taulun keltaisen pohjan tulee olla heijastava.

Eräiden lupamääräysten riippuvuus kuljetuksen pituudesta ja leveydestä

Varoitustoimenpide	Kuljetuksen leveys B (m)												
	B ≤ 3,0		3,0 < B ≤ 3,5		3,5 < B ≤ 5,0								
	Kuljetuksen pituus L (m)		Kuljetuksen pituus L (m)		Kuljetuksen pituus L (m)								
	L ≤ 22	22 < L ≤ 30	30 < L ≤ 35	L > 35	L ≤ 22	22 < L ≤ 30	30 < L ≤ 35	L > 35	L ≤ 22	22 < L ≤ 30	L > 30	Kaikki pituudet	Kaikki pituudet
Varoitustaulut													
Varoitusauto edessä													
Varoitusauto takana ¹⁾													
Saattovalvoja ¹⁾													
Poliisiohjaus ²⁾													

1) Varoitusauto takana ja saattovalvoja myös kun kuljetuksen leveys on yli 4 m, jos samalla pituus on yli 22 m tai tien leveys (ajorata + mahdollinen pennar) on alle 7 m.

2) Poliisiohjaus virkatyönä saattovalvojan lisäksi, jos poliisi katsoo sen tarpeelliseksi.

ERIKOISKULJETUSTA SUORITTAVAN AJONEUVON VAROITUSLAITTEET

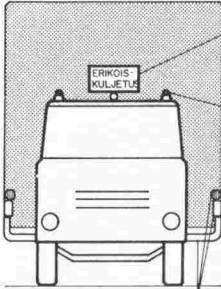
LIITE 1.2

(ei koske ajoneuvonostureita)

EDESSÄ

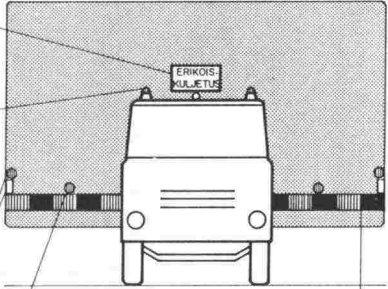
Leveys $\leq 3,5\text{m}$ (alle $2,5\text{m}$ leveysd kuljetuksissa vain, jos kuorma on kuljetuskalustoa leveämpi)

Leveys $> 3,5\text{m}$

50x100cm:n varoitustaulu, jos kuljetuksen leveys $> 3\text{m}$ tai pituus $> 22\text{m}$.

Kiertävä tai vilkkuva keltainen valo, jos kuljetukselle määrätään varoitusauto.

Vetoauton etuosassa tai välttämättä ohjaamon takana kuorman leveydellä merkkitalnko, jossa valkoinen $10 \times 20\text{cm}$ n heijastin ja ruskeankeltainen merkkivalo.

Kuorman suurinta leveyttä osoittavat valkoinen $10 \times 20\text{cm}$ n heijastin ja ruskeankeltainen merkkivalo.

Ruskeankeltainen lisämerkkivalo, jos uloimman merkkivalon etäisyys auton kiinteistä merkkivaloista $> 1\text{m}$.

Punakeltajuovitettu, esim. kuorman kiinnitetty, lauta, jossa edessä keltaiset ja takana punaiset juovat heijastavia, jos kuljetuksen leveys $> 4\text{m}$.

TAKANA

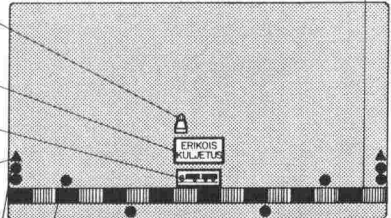
Kiertävä tai vilkkuva keltainen valo, jos kuljetukselle määrätään varoitusauto ja edessä oleva vastaava valo ei näy taaksepäin.

50x100cm:n varoitustaulu, jos kuljetuksen leveys $> 3\text{m}$ tai pituus $> 22\text{m}$.

Pituutta osoittava taulu, jos kuljetuksen pituus $> 15,5\text{m}$.

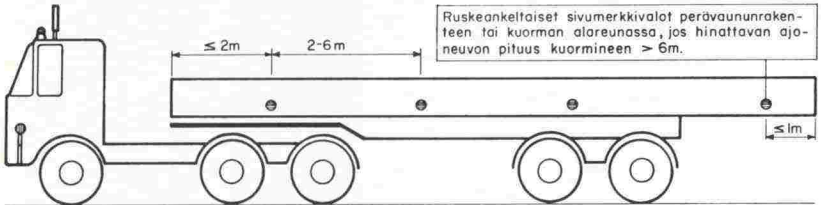
Kuorman suurinta leveyttä osoittava punainen heijastin, jos kuljetuksen leveys $> 2,5\text{m}$ tai kuorma on kuljetuskalustoa leveämpi. Heijastin on tasasivuisen kolmion muotoinen (sivun pituus $15-20\text{cm}$), jos ko. on hinattav ajoneuvo, muulloin muunmuotoinen (pinta-ala $\geq 30\text{cm}^2$).

Kuorman suurinta leveyttä osoittava punainen merkkivalo, jos kuljetuksen leveys $> 2,5\text{m}$ tai kuorma kuljetuskalustoa leveämpi. Merkkivaloja kaksi päällekkäin, jos kuljetuksen leveys $> 3,0\text{m}$.

Punainen lisämerkkivalo, jos uloimman merkkivalon etäisyys auton kiinteistä merkkivaloista $> 1\text{m}$.

SIVULLA

Ruskeankeltaiset sivumerkkivalot perävaununrakenteen tai kuorman alareunassa, jos hinattavan ajoneuvon pituus kuormineen $> 6\text{m}$.

HUOM! Ajoneuvo tulee aina olla varustettu kaikilla niillä valoilla, heijastimilla ja muilla varusteilla, mitä katsastuksessa on määrätty.

Merkkilamppujen teho edessä ja takana on 15-20W ja sivuilla 4-10W. Merkkivalojen ja heijastimien korkeus edessä on 1-1,5m, sivuilla ja takana 0,35-1,5m. Hinattavan laitteen heijastimien korkeus on 0,35-1m, edessä korkeus on enintään 1,2m.

LIITE 1.3

Kolme erikoiskuljetusta käsittävän letkan
etuvaroitusaunun varoitustaulu

Kolme erikoiskuljetusta käsittävän letkan
takavaroitusaunun varoitustaulu

ESIMERKKEJÄ KÄYTÄNNÖN LIIKENTEENOHJAUSTILANTEISTA

1. Ajo suoralla tiellä
2. Liikennemerkkiportaalien kierto
3. Ajo jyrkissä mutkissa, kääntyminen risteyksissä ja liikenneympyröissä pitkien kuljetusten yhteydessä
4. Toiminta tarvittaessa muun liikenteen pysäyttämistä
5. Kuljetuksen vieminen T-liittymässä liikennesääntöjen vastaisesti
6. Kuljetuksen ohjaaminen ramppien kautta liikenteen ollessa hiljainen
7. Kuljetuksen ohjaaminen ramppien kautta liikenteen ollessa vilkas
8. Kuljetuksen ohjaaminen sivutieltä päätielle

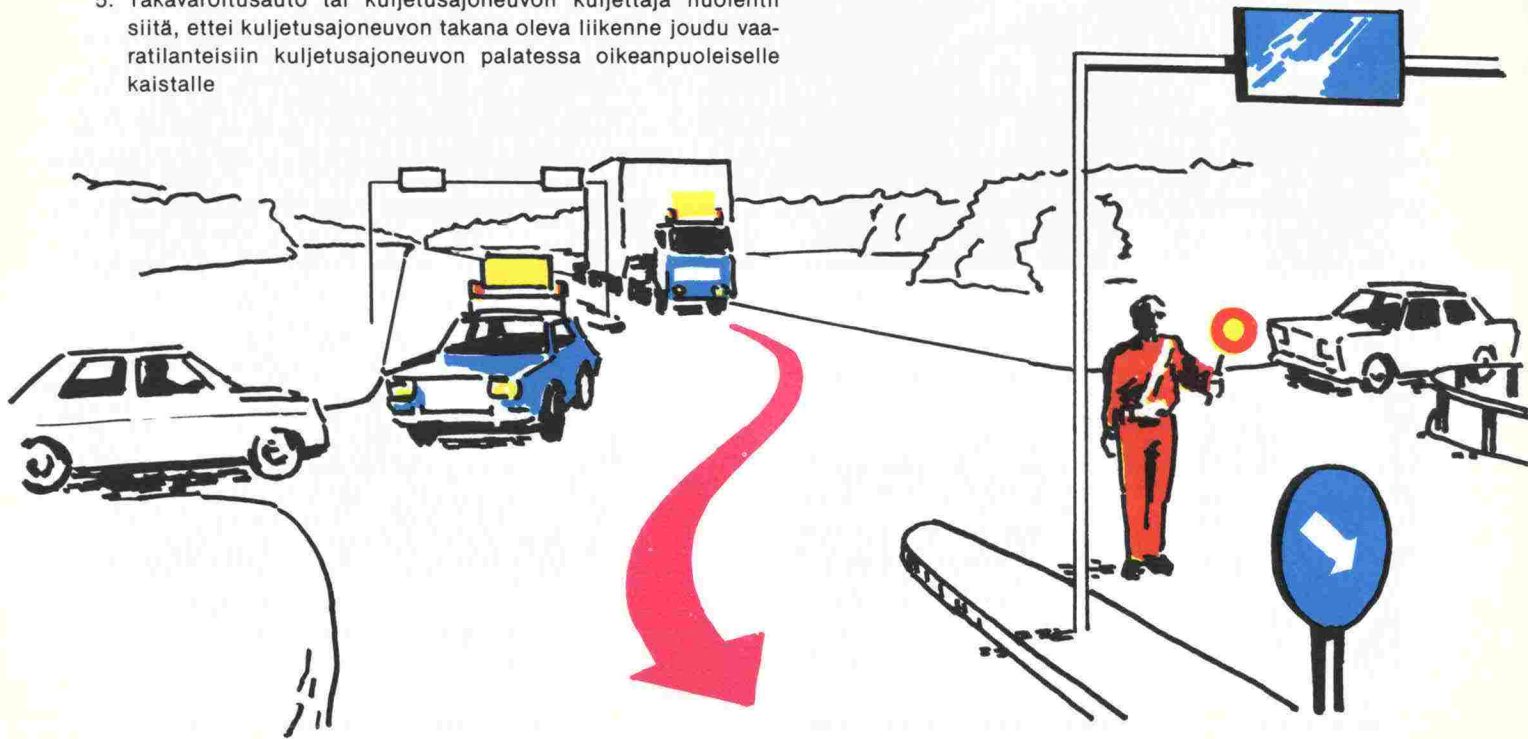
1. AJO SUORALLA TIELLÄ

- herätä muun liikenteen huomio
- aja varoitusautolla lähellä keskiviivaa ennen vastaantulevien kohtaamista
- varoitusauton etäisyys kuljetusajoneuvoon liikenteen nopeudesta ja näkemäolosuhteista riippuen
 - taajamien ulkopuolella 150-500 m
 - taajamissa 50-100 m
- pidä huoli, ettei varoitusauton ja kuljetusajoneuvon välisellä tieosuudella olevista liittymistä ole tulossa ajoneuvoja, joita et ole varoittanut

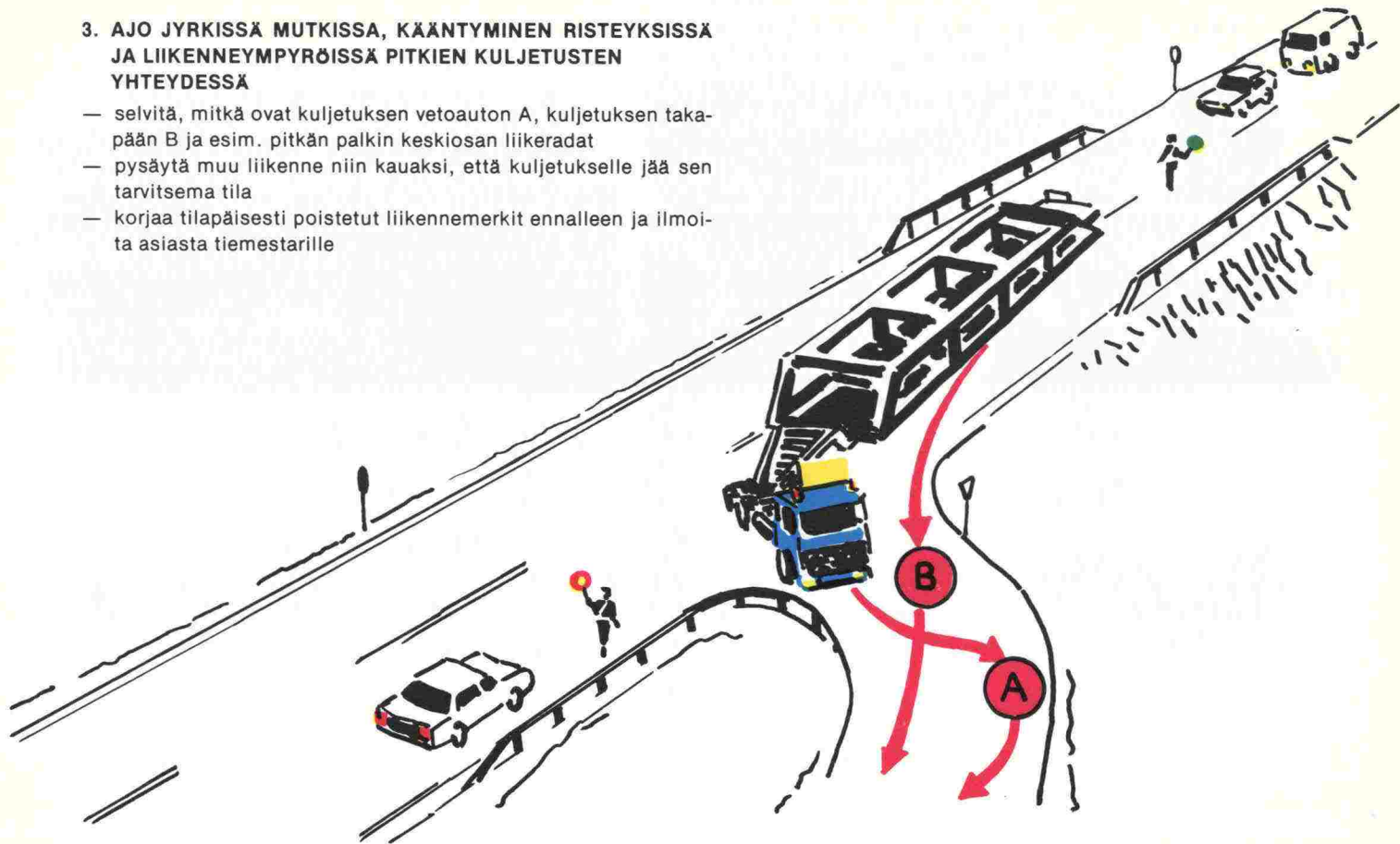
2. LIIKENNEMERKKIPORTAALIEN KIERTO

1. Pysäytä kuljetus ennen risteystä
2. Aja varoitusautolla liikennesääntöjen mukaisesti risteysalueella
3. Pysäytä sivulta tuleva liikenne ja edestä tuleva liikenne
4. Anna kuljetusajoneuvolle ajolupa risteuksen läpi
5. Takavaroitusauto tai kuljetusajoneuvon kuljettaja huolehtii siitä, ettei kuljetusajoneuvon takana oleva liikenne joudu vaaratilanteisiin kuljetusajoneuvon palatessa oikeanpuoleiselle kaistalle

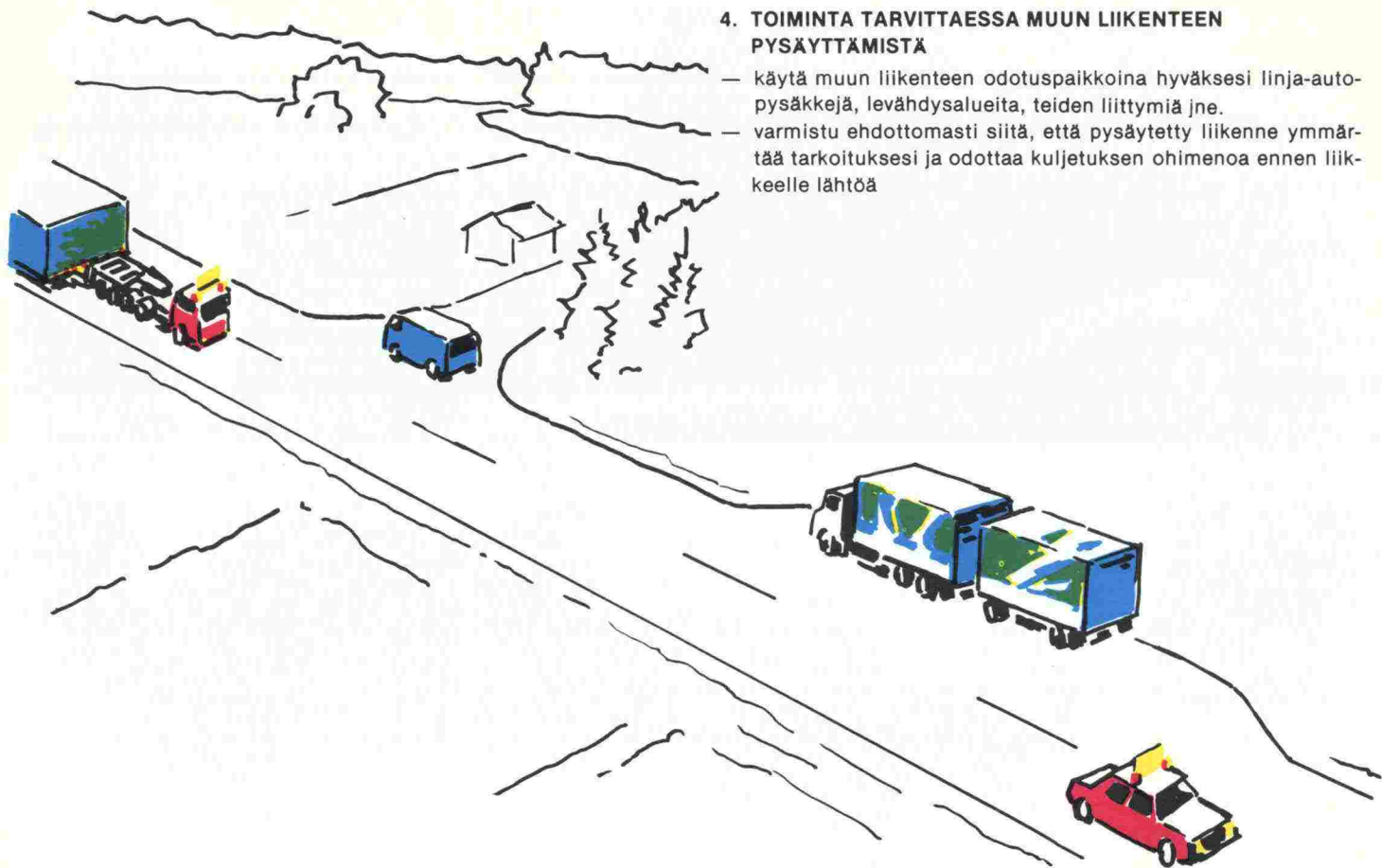
3. AJO JYRKISSÄ MUTKISSA, KÄÄNTYMINEN RISTEYKSISSÄ JA LIIKENNEYMPYRÖISSÄ PITKIEN KULJETUSTEN YHTEYDESSÄ

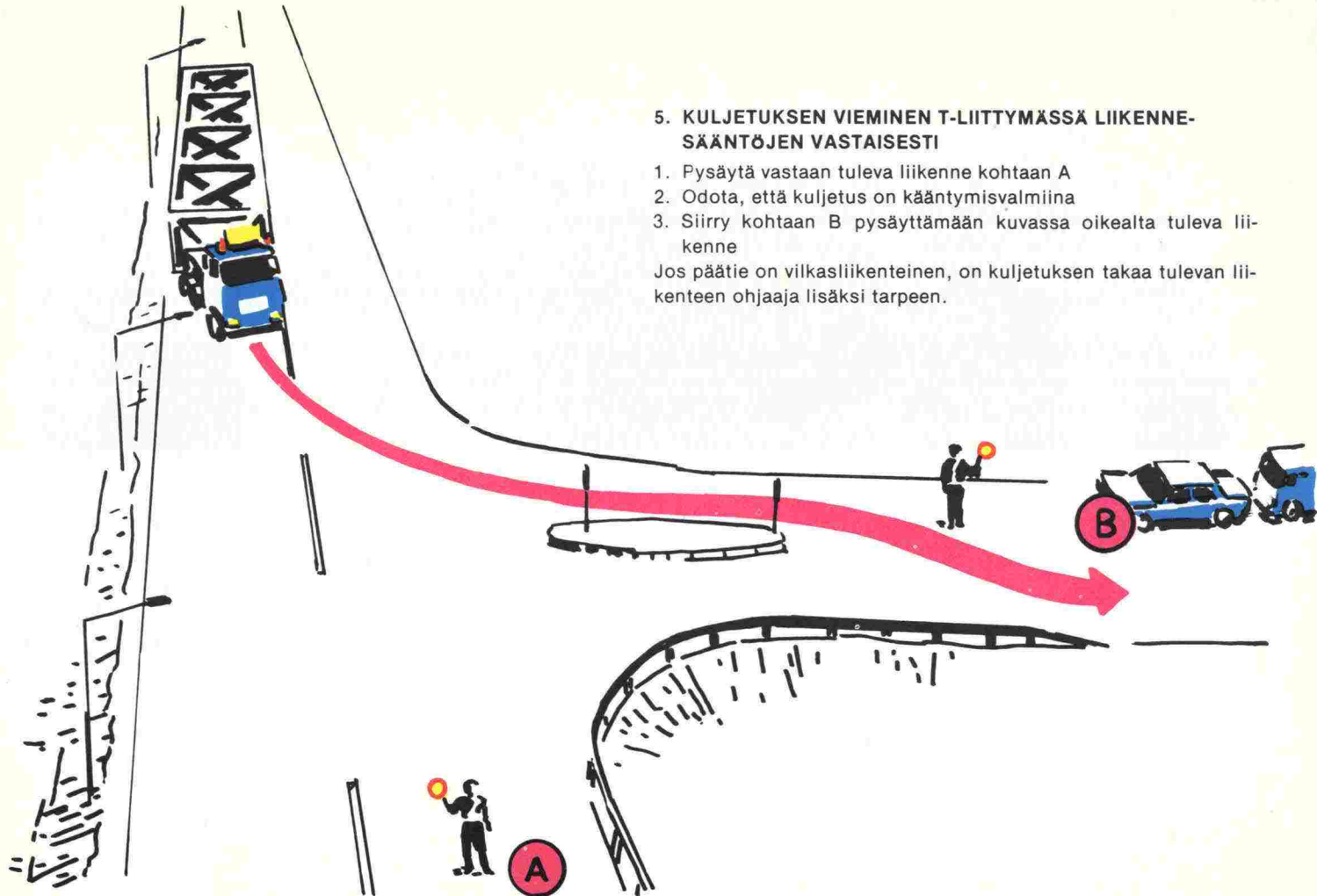
- selvitä, mitkä ovat kuljetuksen vetoauton A, kuljetuksen takapään B ja esim. pitkän palkin keskiosan liikeradat
- pysäytä muu liikenne niin kauaksi, että kuljetukselle jää sen tarvitsema tila
- korjaa tilapäisesti poistetut liikennemerkit ennalleen ja ilmoita asiasta tiemestarille

4. TOIMINTA TARVITTAESSA MUUN LIIKENTEEN PYSÄYTTÄMISTÄ

- käytä muun liikenteen odotuspaikkoina hyväksesi linja-auto-pysäkkejä, levähdysalueita, teiden liittymiä jne.
- varmistu ehdottomasti siitä, että pysäytetty liikenne ymmärtää tarkoituksesi ja odottaa kuljetuksen ohimenoa ennen liikkeelle lähtöä

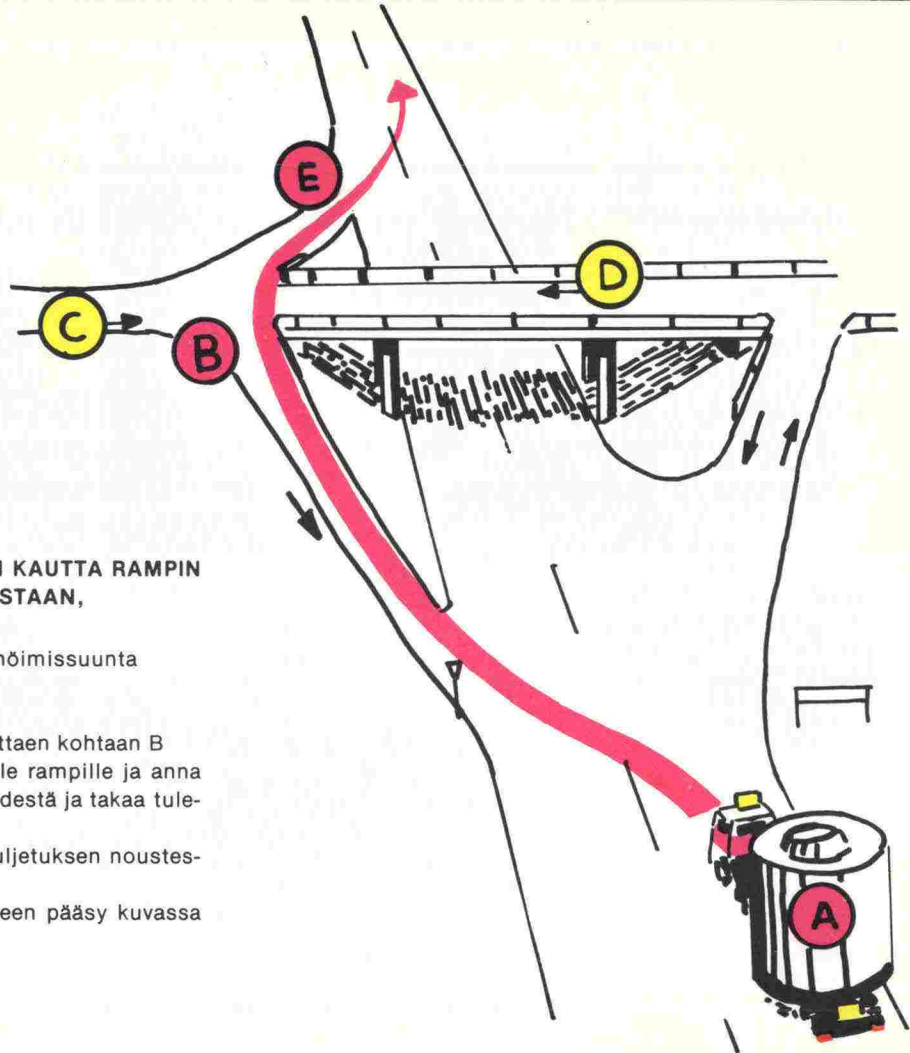

5. KULJETUKSEN VIEMINEN T-LIITTYMÄSSÄ LIIKENNÄSÄÄNTÖJEN VASTAISESTI

1. Pysäytä vastaan tuleva liikenne kohtaan A
2. Odota, että kuljetus on kääntymisvalmiina
3. Siirry kohtaan B pysäyttämään kuvassa oikealta tuleva liikenne

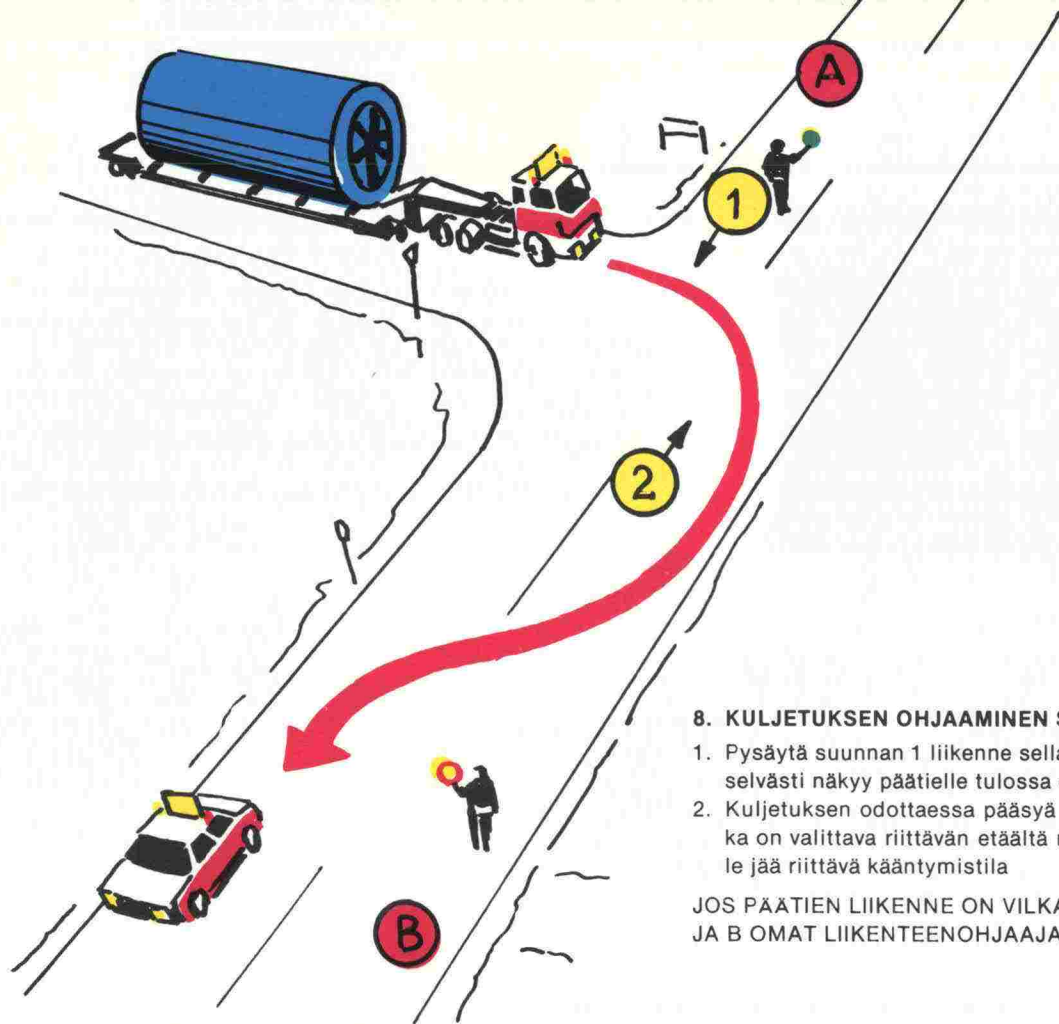
Jos päätie on vilkasliikenteinen, on kuljetuksen takaa tulevan liikenteen ohjaaja lisäksi tarpeen.

**6. KULJETUKSEN OHJAAMINEN RAMMPIEN KAUTTA RAMPIN
NORMAALIA LIIKENNÖIMISSUUNTAA VASTAAN,
HILJAINEN LIIKENNE**

Nuolilla merkitty ramppien normaali liikennöimissuunta

1. Pysäytä kuljetus kohtaan A
2. Aja varoitusautolla liikennesääntöjä noudattaen kohtaan B
3. Estä liikenteen pääsy kuvassa etummaiselle rampille ja anna kuljetukselle lupa nousta rampille varoen edestä ja takaa tulevaa liikennettä
4. Pysäytä suunnista C ja D tuleva liikenne kuljetuksen nousemista ramppia
5. Siirry kohtaan E estämään normaaliliikenteen pääsy kuvassa taemmalle rampille

8. KULJETUKSEN OHJAAMINEN SIVUTIELTÄ PÄÄTIELLE

1. Pysäytä suunnan 1 liikenne sellaisessa kohdassa A, että siitä selvästi näkyy päätielle tulossa oleva erikoiskuljetus
2. Kuljetuksen odottaessa pääsyä päätielle siirry kohtaan B, joka on valittava riittävän etäältä risteyksestä, jotta kuljetukselle jää riittävä kääntymistila

JOS PÄÄTIEEN LIIKENNE ON VILKAS, TARVITAAN KOHDISSA A JA B OMAT LIIKENTEENOHJAAJAT

LIITE 3

LIIKKUVAN POLIISIN LÄÄNINOSASTOJEN OSOITTEET JA PUHELINNUMEROT

Pääosasto/kenttätoimisto (vastaa UUDENMAAN lääninosastoa)
Merimiehenkatu 11, 00120 HELSINKI 12, puh. 90/16271/411

TURUN JA PORIN lääninosasto
Itsenäisyydenaukio 2, 20800 TURKU 80, puh. 921/355222/522

HÄMEEN lääninosasto
Kasarmikatu 14, 13100 HÄMEENLINNA 10, puh. 917/29011/210

KYMEN lääninosasto
Virastotalo, Hallituskatu 7, 45100 KOUVOLA 10, puh. 951/17771/149

MIKKELIN lääninosasto
Mikonkatu 7 D, Virastotalo, 50100 MIKKELI 10, puh. 955/10700/480

KUOPION lääninosasto
Asemakatu 38-40, 70100 KUOPIO 10, puh. 971/124000/131

POHJOIS-KARJALAN lääninosasto
Suvantokatu 17 A, 80100 JOENSUU 10, puh. 973/2051/290

VAASAN lääninosasto
Kirkkopuistikko 19 A 1, 65100 VAASA 10, puh. 961/122173

KESKI-SUOMEN lääninosasto
Hannikaisenkatu 7, 40100 JYVÄSKYLÄ 10, puh. 941/298211/457

OULUN lääninosasto
Kirkkokatu 10 A, 90100 OULU 10, puh. 981/226722/44

LAPIN lääninosasto
Valtakatu 1-3, 96100 ROVANIEMI 10, puh. 991/2951/5420

Liite 4

TVL:ssa kuljetuslupia myöntävien yksiköiden osoitteet sekä puhelin- ja telex numerot

Katuosoite	Postiosoite	Puhelin	Telex
TVH:			
TVH, liikennetoimisto Opastinsilta 12 A	PL 33 00521 HELSINKI 52	90-1541 telefax 90-1542662	124672
Tie- ja vesirakennuspiirit:			
Uusimaa Opastinsilta 12 B	PL 70 00521 HELSINKI 52	90-1541	
Turku Itsenäisyydenaukio 2	PL 31 20801 TURKU 80	921-355222	62258
Häme Åkerlundinkatu 5 B	PL 376 33101 TAMPERE 10	931-32800	22164
Kymi Kauppamiehenkatu 4	PL 13 45101 KOUVOLA 10	951-2911	52213
Mikkeli Mikonkatu 3	PL 114 50101 MIKKELI 10	955-10700	55118
Pohjois-Karjala Torikatu 36 A	PL 63 80101 JOENSUU 10	973-25211	46131
Kuopio Maaherrankatu 27	PL 117 70101 KUOPIO 10	971-124522	42147
Keski-Suomi Kauppakatu 21	PL 58 40101 JYVÄSKYLÄ 10	941-211011	28229
Vaasa Koulukatu 19	PL 93 65101 VAASA 10	961-111422	74244
Keski-Pohjanmaa Valtakatu 4	PL 79 84101 YLIVIESKA 10	983-20470	3414
Oulu Ratakatu 13	PL 261 90101 OULU 10	981-228422	32165
Kainuu Kalliokatu 4	PL 78 87101 KAJAANI 10	986-23161	33117
Lappi Hallituskatu 1 - 3	PL 194 96101 ROVANIEMI 10	991-2941	37231

